

ΤΕΝΟΗ, ΜΙΑ ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΦΙΛΗ

«Τί είναι αυτό, κύριε;»

«Μία νέα μου φιλενάδα!»

«Τί φιλενάδα κύριε! Αυτά είναι κολλημένα ντενεκεδάκια! Άσε πού σās φτάνει μέχρι τό γόνατο!»

«Μή τά λές δυνατά αυτά, γιατί θά τί στεναχωρέσεις. Κι άμα στεναχωρηθεί πολύ, θά τής πέσουν και τά μαλλάκια της».

«Ποιά μαλλάκια, κύριε; Αυτά είναι πολύχρωμα κορδελάκια κολλημένα στον πάνω τενεκέ πού μάλλον τό έχει για κεφάλι. Άλλά και τά μάτια! Αυτά είναι κουμπιά! Τουλάχιστον, αυτό πού έχει για στόμα, χαμογελάει».

«Δέν ξέρω τί λέτε. Έγώ πάντως τί συμπαθώ πολύ. Χτές γνωριστίκαμε κι έμαθε κιόλας ό ένας τό όνομα του άλλου».

«Τί; έχει και όνομα! Πώς τί λένε;»

«Τενόη!»

«Τενόη! Από πού βγαίνει αυτό;»

«Αυτό τί ρώτησα και έγώ και μου είπε πώς είναι τά πρώτα γραμμιατα από δύο λέξεις».

«Ποιές λέξεις;»

«Τεχνητή νοημοσύνη!»

«Και τί θά πει αυτό;»

«Κι έγώ δέν ήξερα. Τί ρώτησα όμως. Κι αυτά πού μου άπάντησε τά βρήκα πολύ ενδιαφέροντα. Σκέφτηκα, λοιπόν, νά τί φέρω σήμερα στην τάξη, νά σās τί συστήσω και νά σās πω κάποια πράγματα απ' αυτά πού μου είπε χθές».

«Και γιατί δέν μās τά λείι ή ίδια;»

«Τής τό πα κι αυτό, αλλά μου είπε πώς είναι πολύ ντροπαλή και δέν μπορεί νά μιλάει μπροστά σε πολλά παιδιά. Γι' αυτό με παρακάλεσε νά σās τά

πῶ ἐγώ. Ἄν τώρα κάτι μεταφέρω λάθος, θά μοῦ κάνει νόημα νά πλησιάσω καί νά μοῦ πει κάτι σ' αὐτί γιά νά τό διορθώσω. Λοιπόν, γιά πέστε μου: Ξέρετε τί εἶναι ἡ τεχνητή νοημοσύνη; Τίς ἔχετε ξανακούσει αὐτές τίς δύο λέξεις;»

«Ναί! Δέν ξέρούμε ὅμως ἀκριβῶς τί σημαίνουν.»

«Νά σᾶς πῶ τί μοῦ εἶπε: Τεχνητή νοημοσύνη εἶναι μία ικανότητα πού ἔχουν πλέον οἱ ἠλεκτρονικοί ὑπολογιστές γιά νά κάνουνε γρήγορους ὑπολογισμούς, νά βρίσκουν λύσεις καί ἀπαντήσεις μαζεύοντας μέσα στό διαδίκτυο ἑκατομμύρια πληροφορίες μέσα σέ λίγα δευτερόλεπτα, νά δημιουργοῦν καινούργια πράγματα σά νά τά ἔχει φτιάξει ἕνας ἄνθρωπος ἢ ἀκόμα καί νά ἀποφασίζουν τί πρέπει νά κάνει ἕνα μηχανήμα γιά νά ἀποδώσει ὅσο τό δυνατόν καλύτερα. Πῶς σᾶς φαίνεται;»

«Καταπληκτικό! Πότε βγήκε ἡ τεχνητή νοημοσύνη;»

«Ἡ Τενόν μοῦ εἶπε πῶς εἶναι ἀρκετά χρόνια πού βρίσκεται ἀνάμεσά μας. Εἶναι κρυμμένη σέ μηχανήματα καί συσκευές πού μπορεῖ νά ἔχουμε ὅλοι στό σπίτι μας. Ἄς ποῦμε, ἡ Τενόν εἶναι κρυμμένη ἀκόμη καί μέσα στά κινητά σας, πού μιά καί τό ἀναφέρουμε, καλό εἶναι νά μὴν εἴστε διαρκῶς κολλημένοι σ' αὐτά. Τέλος πάντων, αὐτά θά τά ποῦμε κάποια ἄλλη φορᾶ. Ἄς ξαναγυρίσουμε στή φίλη μας.»

Δηλαδή, πῶς βρίσκουμε τήν Τενόν στό κινητό μας;

«Νά σᾶς δώσω ἕνα παράδειγμα: Γνωρίζετε πῶς ὑπάρχει μία ἐφαρμογή ὅπου ἀρκεῖ νά σφυρίζετε μία μελωδία καί μέσα σέ ἐλάχιστα δευτερόλεπτα τό κινητό σᾶς βρίσκει τό τραγούδι πού σφυρίζατε;»

«Ναί, ναί! Ὅμως, πῶς γίνεται αὐτό;»

«Μά εἶναι ἀπλό, ἀλλά καί καταπληκτικό! Μέ τό πού ἄκουσε ἡ Τενόν τό σφύριγμά σας, ἔκανε ἕνα ἀστραπιαῖο ταξίδι μέσα στό διαδίκτυο, ἔψαξε ἑκατομμύρια τραγούδια, ἀναζήτησε τί σειρά ἀπό τίς νότες πού ἄκουσε καί ἀμέσως σᾶς παρουσίασε τό τραγούδι πού ταίριαξε μέ τό σφύριγμά σας.»

«Καταπληκτικό! Ἄν ἔτσι γίνεται καί σέ ἄλλες ἐφαρμογές, θά ἔχουμε γρήγορα ὅ,τι θέλουμε!»

«Βεβαίως. Ἡ τεχνητή νοημοσύνη εἶναι ἕνα καταπληκτικό ἐργαλεῖο. Πρέπει ὅμως πάντα νά θυμᾶστε ὅτι εἶναι ἀκριβῶς αὐτό; Ἕνα ἐργαλεῖο.»

«Καί γιατί μᾶς τό λέτε μέ τόση ἀγωνία;»

«Δέν εἶναι ἀγωνία. Εἶναι ἐπιθυμία νά σᾶς προειδοποιήσω.»

«Γιά ποιό πράγμα;»

«Ὅλα τά ἐργαλεῖα τά ἔφτιαξε ὁ ἄνθρωπος γιά νά κάνει τή ζωή του εὐκο-

λότερη. Τά εργαλεία όμως δέν ἔχουν κρίση, δέν ξέρουν τί εἶναι καλό καί κακό. Πέστε μου ἕνα ἐργαλεῖο».

«Τό μαχαίρι!»

«Ὠραῖα! Τό μαχαίρι! Μέ αὐτό κόβουμε ψωμί. Μέ τά ἴδιο μαχαίρι μποροῦμε ὅμως, πάνω στόν θυμό μας, νά πληγώσουμε ἕναν ἄνθρωπο. Ἀπό μᾶς λοιπόν ἐξαρτᾶται ἂν τό μαχαίρι ἐξυπηρετεῖ τό καλό ἢ τό κακό. Τό μαχαίρι ἀκολουθεῖ τίς ἐντολές μας. Ἔτσι συμβαίνει καί μέ τήν τεχνητή νοημοσύνη. Γι' αὐτό, πρέπει νά ἔχουμε τό νοῦ μας».

«Δηλαδή τί νά προσέξουμε;»

«Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά μὴν νομίζουμε ὅτι ἕνας ἄνθρωπος μπορεῖ νά βρεῖ τήν ἀληθινή χαρά ἐπειδή ἕνα ὑπερσύγχρονο μηχανήμα εἶναι σέ θέση νά τοῦ λύσει ὅλα τά πρακτικά του προβλήματα, δηλαδή νά τοῦ βρεῖ μιά πληροφορία, νά κατασκευάσει κάτι ταχύτατα, νά ὑπολογίσει κάτι σέ χρόνο ἀστραπῆς. Βέβαια, σέ ὅλους ἀρέσει ἡ εὐκολία. Γιὰ νά σᾶς ρωτήσω ὅμως: ἔχετε δοκιμάσει ποτέ νά φτιάξετε κάτι μέ τά χέρια σας; Ὅτιδύποτε!»

«Χθές, κύριε, ὁ μπαμπᾶς μου μοῦ ζήτησε νά τόν βοηθήσω νά ἐπισκευάσουμε μιά χαλασμένη καρέκλα».

«Λοιπόν, τά καταφέρατε;»

«Τά καταφέραμε καί μάλιστα βοήθησα κι ἐγώ πολύ».

«Μπράβο, Σταῦρο μου. Γιὰ πές μας ὅμως, τί αἰσθάνηκες;»

«Μεγάλη χαρά πού κατάφερα κάτι».

«Πές μου λοιπόν!» Ἄν ἀγοράζατε καινούργια καρέκλα στό σπῆτι, θά αἰσθανόσουν τό ἴδιο;»

«Ὅχι, κύριε. Θά ἦταν μιά καρέκλα σάν ὅλες τίς ἄλλες. Ἀπό χθές ὅμως, κάθε φορά πού τό μάτι μου πέφτει σ' αὐτήν καρέκλα, αἰσθάνομαι πώς γιά μένα εἶναι κάτι τό ξεχωριστό».

«Ἀκριβῶς αὐτό ἤθελα νά σᾶς πῶ: Ἕνα μηχανήμα πού θά ἀναλάβει νά τά κάνει ὅλα γιά λογαριασμό μας, μπορεῖ νά φαίνεται βολικό, ἐμεῖς ὅμως ἔχουμε χάσει τί χαρά νά γινόμαστε πρωταγωνιστές καί νά ἀναλαμβάνουμε μέ τίς δικές μας τίς δυνάμεις νά δίνουμε λύσεις σέ διάφορα προβλήματα. Μπορεῖ βέβαια τό μηχανήμα νά τά κάνει ὅλα γρηγορότερα, ἴσως καί καλύτερα. Ἐμεῖς ὅμως αἰσθανόμαστε χαρούμενοι, ὅταν τά πράγματα τά καταφέρνουμε μέ τόν δικό μας τρόπο καί κόπο. Νά λοιπόν ἕνας κίνδυνος πού πρέπει νά ἀποφύγουμε: Νά δώσουμε στήν Τενοή τί δυνατότητα νά εἶναι ἐκεῖνη ἡ πρωταγωνίστρια στή ζωή μας. Γιὰ κάτι τέτοια πρέπει νά ἔχουμε τόν νοῦ μας».

«Τί δηλαδή; Ύπάρχουν κι άλλοι κίνδυνοι;»

«Έτσι νομίζω. Γιά νά σᾶς ρωτήσω κάτι ακόμα: Τί θεωρείτε σημαντικό στή ζωή σας;»

«Πέστε κάτι! Πότε αισθάνεστε πραγματικά όμορφα; Δέν εἶναι, ἄς ποῦμε, πολύ όμορφο όταν αισθάνεστε ὅτι κάποιιοι ἄλλοι θέλουν τήν παρέα σας; Δέν αισθάνεστε όμορφα όταν ἐσεῖς συναντιέστε μέ κάποιους ἀνθρώπους πού ἀγαπᾶτε;»

«Έ, βέβαια!»

«Γιά πέστε κάποιους τέτοιους ἀνθρώπους!»

«Οἱ γονεῖς μας, οἱ παπποῦδες, οἱ φίλοι μας...»

«Τί αισθάνεστε μαζί τους;»

«Χαρά...»

«Άλλο;»

«Εμπιστοσύνη...»

«Άλλο;»

«Στήριγμα...»

«Πολύ ώραῖα! Τώρα ἀναρωτηθεῖτε: Μπορεῖτε νά ζητήσετε ἀπό ἕναν ἠλεκτρονικό ὑπολογιστή νά σᾶς προσφέρει αὐτά πού σᾶς προσφέρουν οἱ ἀγαπημένοι σας ἀνθρώποι; Πηγαίνετε στό πληκτρολόγιο καί ζητήστε τα! Ζητήστε, ἄς ποῦμε, ἀγάπη. Θά μπορέσει νά σᾶς τί δώσει ὁ ὑπολογιστής;»

«Έ, ὄχι βέβαια!»

«Τότε, οὔτε ἡ Τενόη μπορεῖ! Παρ' ὅλο πού σκέφτεται πῶς γρήγορα καί ὑπολογίζει ἀστραπιαῖα, δέν θά μπορέσει νά σᾶς δώσει ἀγάπη. Οὔτε κάτι ἀπό ὅλα ἐκεῖνα πού ζητᾶμε ἀπό ἕναν καλό φίλο ἢ συγγενῆ μας.»

«Καί ποιός εἶναι λοιπόν ὁ κίνδυνος;»

«Ο κίνδυνος εἶναι νά ἐγκαταλείψουμε τούς φίλους μας, νά ξεχάσουμε νά προσφέρουμε, ἀλλά καί νά ἀπολαμβάνουμε αὐτά πού ἔχουν νά μᾶς δώσουν οἱ ἄλλοι καί νά ἐξαρτᾶται ὅλη μας ἡ χαρά καί ὅλο μας τό ἐνδιαφέρον ἀπό αὐτά πού μπορεῖ νά μᾶς προσφέρει μία μηχανή. Καί νά ξέρετε, δέν ὑπάρχει τίποτα χειρότερο ἀπό τό νά ξεχάσει ἡ καρδιά νά ἀγαπάει, ἀπό τό νά νομίζουμε ὅτι δέν χρειάζομαστε ἄλλους ἀνθρώπους στή ζωή μας, ἀπό τό νά ξεχνᾶμε πώς, κάποιιοι ἀνθρώποι μᾶς χρειάζονται. Θά θέλατε νά ζεῖτε ἔτσι;»

«Μᾶλλον ὄχι, κύριε!»

«Γί' αὐτό σᾶς λέω: Ὡραῖα τὰ ἐργαλεῖα, ἀλλά τό θέμα εἶναι νά ξέρει κανεῖς γιά ποιόν σκοπό νά τὰ χρησιμοποιήσει. Καί, κυρίως, νά ξέρει ὄχι μόνο τί μπο-

ροῦν νά τοῦ προσφέρουν, ἀλλά καί τό τί ΔΕΝ μποροῦν. Ὑπάρχει ὁμως καί κάτι ἀκόμα».

«Κι ἄλλος κίνδυνος, κύριε;»

«Ἐσεῖς ἀποφασίστε, ἄν ὑπάρχει κίνδυνος κι ἐκεῖ. Λοιπόν, γιά πέστε μου: Πόσες φορές δέν ἔχετε σκεφτεῖ, ἄν ὑπάρχει κάποιος πού μπορεῖ νά βρίσκεται διαρκῶς δίπλα σας, ὅταν οἱ ἄνθρωποι δέν σᾶς καταλαβαίνουν ἢ δέν μποροῦν νά κάνουν κάτι γιά σᾶς; Τί ἔχετε ἀκούσει ἀπό τούς γονεῖς σας, ἀπό τούς καθηγητές σας, ἀπ' τούς δασκάλους σας, ἀκόμη καί ἀπό φίλους πού ἔχουν νιώσει τό ἴδιο; Ποῦ καταφεύγουν συχνά οἱ ἄνθρωποι, ὅταν παρουσιάζονται μεγάλες δυσκολίες ἢ ὅταν τό μυαλό δέν μπορεῖ νά ἀπαντήσῃ σέ κάποια ἐρωτήματα;»

«Συνήθως, τέτοια πράγματα, οἱ ἄνθρωποι τά ζητοῦν ἀπ' τόν Θεό».

«Ἔχεις δίκιο. Ὅλοι μας ἔχουμε τή ἀνάγκη νά μάθουμε ποιοί εἶμαστε, γιατί ζοῦμε, γιατί φοβόμαστε, σέ τί νά ἐλπίζουμε. Τότε εἶναι πού ἡ ψυχὴ μας ἀναζητεῖ τό Θεό. Μόνον ὅποιος τόν γνωρίσει, μαθαίνει τίς ἀπαντήσῃ στά μεγάλα «γιατί». Μόνον Αὐτός μᾶς φανερώνει τό νόημα τῆς ζωῆς. Ὅποιος στρέφει πρὸς Ἐκεῖνον τὴν ματιὰ του, βλέπει νά ἀνοίγεται μπροστά του ἕνας δρόμος ἐπικοινωνίας, πού ὀνομάζεται «προσευχή». Ὅταν βαδίζουμε αὐτόν τόν δρόμο, κάποιες φορές, μία περιέργη, μία παράξενη χαρὰ μᾶς πλημμυρίζει πού συχνά ἀναρωτιόμαστε ἀπὸ ποῦ ἔρχεται. Σάν Κάποιος διαρκῶς νά βρίσκεται δίπλα μας καί δέν μᾶς ἀφήνει νά βυθιστοῦμε στή λύπη καί στήν ἀπελπισία. Σάν Κάποιος νά ...ποτιζεῖ διαρκῶς τὴν καρδιά μας μέ χαρὰ, μέ ἐλπίδα, μέ ἀγάπη... Δέν ξέρω ἄν μέ καταλαβαίνετε! Πάντως, νά ξέρετε πὼς Κάποιος εἶναι κάθε ὥρα καί στιγμὴ ἕτοιμος νά σᾶς ἀκούσει καί νά σᾶς βοηθήσει».

«Ποιὸς εἶναι λοιπόν ὁ κίνδυνος;»

«Ὁ κίνδυνος εἶναι νά νομίζουμε πὼς οἱ καταπληκτικὲς μηχανές πού ἔχει κατασκευάσει καί πού θὰ κατασκευάσει στό μέλλον ὁ ἄνθρωπος μποροῦν νά πάρουν τό ρόλο τοῦ Θεοῦ, τόν ρόλο ἑνὸς πατέρα πού διαρκῶς μᾶς νοιάζεται καί διαρκῶς μᾶς φροντίζει. Ὅσο καλὸ κι ἄν εἶναι ἕνα μηχανήμα, ὅσο κι ἄν ἡ τεχνητὴ νοημοσύνη μπορεῖ νά κάνει ἐκπληκτικὰ πράγματα, δέν θὰ μπορέσει ποτέ νά νιώσει τὰ συναισθήματα καί τίς καταστάσεις τῆς ψυχῆς μας. Δέν θὰ μπορέσει ποτέ νά συμπονέσει. Τό μόνο πού θὰ ξέρει θὰ εἶναι νά κάνει μέ μεγάλη ταχύτητα αὐτὰ πού μᾶς ἐξυπηρετοῦν. Δέν ἀρκοῦν ὁμως αὐτὰ γιά τὴν ἀληθινὴ χαρὰ. Δέν συμφωνεῖτε;»

«Ἐγὼ πάντως, κύριε, κάποιους ἀνθρώπους στή ζωὴ μου δέν θὰ τοὺς ἀλλάζω γιά τίποτε καί γιά τίποτε».

«Ούτε κι εγώ Άγγελική μου! Άλλά, και μόνο αυτό που λές είναι αρκετό για να ξεχωρίσουμε τὰ πράγματα: Ή Τενόν μπορεί να κάνει τή ζωή μας ευκολότερη. Δέν μπορεί όμως να μᾶς προσφέρει τίν αγάπη που τόσο έχουμε ανάγκη. Ούτε, όμως, είναι και σέ θέση να δεχτεί τή δική μας αγάπη. Δέν τίν χρειάζεται. Δέν ξέρει τί κᾶν τί είναι αγάπη. Ξέρει μόνον να δουλεύει στίν έντέλεια και να ἀπαντᾶ, μαζεύοντας ξένες πληροφορίες ανάμεσα σέ πλκτρολόγια και καλώδια».

«Μά, κύριε, ἐσεῖς μᾶς φέρατε σήμερα τίν Τενόν για φίλη σας!»

«Θά σᾶς πῶ ἓνα μυστικό: τή συμπαθῶ, ἀλλά δέν νομίζω ὅτι με καταλαβαίνει».

«Και τότε, τί περιμένετε;»

«Α, δέν ξέρω. Ὅταν ἤμουν ὅμως μικρός, μου ἄρεσε πολύ ἡ ἱστορία του Πινόκιο. Τίν ξέρετε;»

«Ἔε, ἀλίμονο!»

«Θά θυμᾶστε λοιπόν πῶς ὁ Πινόκιο ἦταν μία ξύλινη κούκλα. Ἐγινε ὅμως ἓνα θαῦμα και ἔγινε ἀληθινό παιδάκι, σάν κι ἐσᾶς».

«Τί περιμένετε λοιπόν; Νά γίνει ἡ Τενόν ἄνθρωπος;»

«Μπᾶ, δέν τόν νομίζω. Θά τίν κρατήσω ὅμως, για να μου θυμίζει πῶς ὑπάρχει κίνδυνος, ἂν δέν προσέξω, να γίνω κι ἐγώ μία μηχανή, χωρίς συναισθήματα, χωρίς αγάπη, χωρίς ἀληθινές σχέσεις, χωρίς φίλους. Θά τίν ἔχω στό γραφεῖο μου, για να θυμᾶμαι πῶς, ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε πολύ σημαντικότεροι και πολύ τελειότεροι κι ἀπό τίν πιό τέλεια μηχανή. Κυρίως ὅμως θά τίν ἔχω ἐκεῖ, για να θυμᾶμαι πῶς, ἂν κι ἐκείνη δέν με χρειάζεται, ἐκεῖ ἔξω ὑπάρχουν κάποιοι ἄλλοι που με περιμένουν.

Πέρασε ὅμως ἡ ὥρα. Θά σᾶς δώσω και τίν ἐργασία σας».

«Ἦχ κύριε, και νομίζαμε πῶς τό εἴχατε ξεχάσει!»

«Μά δέν θά σᾶς ζητήσω σήμερα κάτι δύσκολο. Ἐνα μόνο, που νομίζω πῶς θά τό διασκεδάσετε».

«Δηλαδή;»

«Θά ἔχετε ὅλη τίν ἐπόμενη ἐβδομάδα για να κατασκευάσετε, και να φέρετε στό σχολεῖο, ὁ καθένας τῆ δική του Τενόν. Σύμφωνοι;»

«Σύμφωνοιοι!»